

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2012. október 15.

**MAGYAR NYELV
ÉS IRODALOM**

**KÖZÉPSZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA**

2012. október 15. 8:00

I. SZÖVEGÉRTÉS

Időtartam: 60 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

Fontos tudnivalók

Válaszait gondos mérlegelés után írja le! Egyértelműen és szabatosan fogalmazzon! Ha javít, egyértelműen tegye!

Ügyeljen a helyesíráásra! Ha bizonytalan, használjon helyesírási szótárt!

Eredményes munkát kívánunk!

*Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszoljon a kérdésekre!
Egyes feladatok végén zárójelben adjuk meg a megoldást segítő szövegrészlet számát.*

Keszler Borbála: Írásjelhasználat és nyelvi kultúra

(1) Valószínű, hogy sokakban felmerült már a kérdés, hogy fontosak-e egyáltalán az írásjelek. Ennek a bizonytalanságnak az egyik oka valószínűleg az, hogy a magyar nyelvtudományban az írásjeltan soha nem kapta meg az őt megillető helyet; a magyar hagyományok szerint ugyanis az írásjelek problémája csupán a helyesírásnak egy – s talán nem is elég hangsúlyos – fejezete. Ez azonban nem minden nyelvben van így. Az oroszban például a pontuációja az orosz hagyományoknak megfelelően külön tudományág, s náluk számtalan monográfia született e témakörből, de jelent meg szakkönyv a francia, a spanyol, a német, az olasz stb. írásjelhasználatról is.

(2) Hogy nem egészen egyértelmű az írásjelhasználat kérdéseinek a helyesíráshoz tartozása, azt mutatja az is, hogy a német, angol, orosz, francia grammatikákban van írásjelhasználatról foglalkozó fejezet is. Ulrich Engel pedig a modern és erősen szövegtani indíttatású grammatikájában (1988) ki is mondja, hogy az írásjelek kérdése éppúgy a grammatikába tartozik, mint a szavaké és a mondatoké.

(3) Nehéz lenne a magyar hagyományokon vitatkozni, s talán nem is szükséges, de fontos tudnunk, hogy az írásjeleknek és az írásjeltannak legalább annyi köze van a grammatikához, a mondatfonetikához, a szövegtanhoz, a stílusztikához, a szemiotikához¹, sőt a paleográfiához² is, mint a helyesíráshoz. – Az írásjeltan azonban nem csupán a nyelvtudomány számtalan ágát szövi át, hanem része a kultúrtörténetnek is.

(4) A központosítás jeleinek tanulmányozása tehát igen fontos, hiszen megkönnyíti a szövegek helyes, pontos megfejtését, s elősegíti az írásbeli emlékek időhöz és helyhez kötését, forrásaik felkutatását, esetleg szerzőjük vagy másolójuk személyének meghatározását.

(5) S mégis: az írásjeltan mind ez ideig (legalábbis nálunk) a nyelvtudomány mostohagyereke volt, pedig sok mindent megtettek (még a legendák segítségével hívásával is) annak érdekében, hogy igazolják az írásjelhasználat fontosságát, s azt, hogy az írásjelek használatán akár emberéletek is múlhatnak. Klasszikus példaként a XIII. században élt János esztergomi érsek Bánk bánnak küldött üzenetét szokták emlegetni. Tóth Béla a *Szájruól szájru. A magyarság szállóigéi* című munkájában elmeséli, hogy Albericus barát krónikája szerint a Gertrudis királyné elleni összeesküvők levélben megkérdezték János esztergomi érseket, hogy megöljék-e a királynét. Az érsek egy rejtélyes mondattal válaszolt, melyben egyetlen írásjel sem volt (ez különben az akkori írásgyakorlatban nem számított ritkaságnak): *Reginam occidere nolite timere bonum est si omnes consenserint ego non contradico.*

(6) Ezt a mondatot kétféleképpen lehet írásjelekkel ellátni és értelmezni: *A királynét meggyilkolni nem kell félnetek; jó lesz, ha mind beleegyeznek; én nem ellenzem.* A másik értelmezés azonban ezzel ellentétes értelmű: *A királynét meggyilkolni nem kell; félnetek jó lesz; ha mind beleegyeznek, én nem; ellenzem.* Az összeesküvők állítólag az első variáció szerint értelmezték a szöveget, és ezért Bánk bán megölte Gertrudist.

(7) Más példákat is lehetne említeni arra vonatkozóan, hogy az írásjelek kitétele vagy elhagyása a mondat jelentésének megváltozásával jár. Mást jelent az a mondat, hogy *János ír, és énekel balladákat*, mint az, hogy *János ír és énekel balladákat*. Vagy más az értelme a *Venni akarok egy másik, bőr aktatászkát* és a *Venni akarok egy másik bőr aktatászkát* mondatnak. Az első azt jelenti, hogy van táskám, de nem bőrből. A második mondat viszont azt, hogy van már egy bőr aktatászkám, de egy másikat is kívánok mellé venni.

(8) Vannak tehát olyan szövegek és mondatok, amelyekben a helytelen írásjelhasználat félreértést okozhat, tehát nagyon fontos a megfelelő jeleknek a megfelelő helyen való alkalmazása.

¹ szemiotika: a jelek tudománya

² paleográfia: írástörténet

(9) Persze az is előfordulhat, hogy szabályos írásjelhasználat okoz zavart, s a szabály megsértésével tudjuk csak helyesen kifejezni magunkat. Például az *Új gyermekvédő otthont kapott Győr, a Tolna megyei Gyöngy és Székesfehérvár* mondatban a szabályos, vessző nélküli megoldás azt a hitet keltheti, hogy Székesfehérvár is Tolna megyében van.

(10) Zavart okozhat a szabályos vesszőtlenség az ilyen értelmezős felsorolásokban is: *Ott volt Nagy Ernő, a titkár és Tóth Béla, a szakosztály elnöke is*. Hirtelenében ugyanis nem tudni, hogy hányan is voltak, és ki kicsoda. Választva a merev szabály és az értelem között, talán a pontosvessző tisztázná itt legjobban a helyzetet.

(11) Az írásjelhasználat szabályai nagyon egyszerűeknek tűnnek. Tulajdonképpen néhány mondatban össze is foglalhatóak. A mondatok végére a mondatfajtának megfelelő írásjelet kell tenni: pontot, felkiáltójelet, kérdőjelet. A tagmondatokat írásjellel, többnyire vesszővel kapcsoljuk egymáshoz. A halmazás tagjai közé vesszőt teszünk, kivéve ha közöttük *és, s, meg, vagy* kötőszó van. [...]

(12) Az írásjelhasználat mikéntjével kapcsolatban egyébként régóta két nézet áll egymással szemben. Az egyik tábor csökkenteni kívánja a kötelező írásjel-használati szabályokat. Ez a tábor alkotta meg a „könnyű pontuációt”, amely nem minden típusú összetett mondat határán követeli meg az írásjel kitételét, például a franciában, az angolban, a dánban, a svédben, a hollandban stb. Vagy e tábor tagjai tiltakoznak sokszor a hivalkodó felkiáltójelek ellen. Olaszországban például Ugo Ojetti 1924-ben javasolta, hogy számúzzék a felkiáltójelet, „azt a nagy tollbokrétát azon az apró fejen, a dagálnak ezt a tördőfését, a túlzás kardját, a retorika alabárdját”.

(13) Egyébként Ady korában a modern magyar költők és írók egy része is azt vallotta, hogy a felkiáltójel a hatáskeltés korszerűtlen eszköze. Ezek az írók, költők jobban bíztak a szavaik erejében, mint az írásjelekben. Ady még az olyan indulatszók után se tett felkiáltójelet, mint: *óh, jaj, hajrá, hurrá* stb. Zolnai Béla szerint ki is jelentette egy barátjának, hogy sohasem használ felkiáltójelet.

(14) Hasonlóképpen járt el Kosztolányi is. Az Esti Kornél című novellák egyikében a következő részletet találjuk egyetlen felkiáltójel nélkül: „*Jaj, förtelmes volt ez. Ez a lány szerelmes volt belé. Belé volt szerelmes ez a kukac, ez a csirke, ez a giliszta. Szerelmes volt belé ez a láb, ez a szem s ez a száj is, ez a borzalmas száj. Vele akart táncolni, ővele, azon a trágár gyermekbálon, a bóbítával, az eperszín szalagsokrával, ez a kis maskara, ez a báli kis rém. Jaj, de förtelmes volt.*” (Kosztolányi: Esti Kornél. Novellák II. 1957. 57)

(15) Van azonban (és volt) mindig Európában egy ezzel ellentétes tábor is, amelyik azt vallja (vallotta), hogy sokkal több írásjelre lenne szükség. Olyanokra, amelyek kifejezik a haragot, a bizonytalanságot, a rokonszenvet, az ellenszenvet, a csodálkozást, a kétkedést, a gúnyt, a jókedvet stb.-t is.

(Forrás: Keszler Borbála: *Írásjelhasználat és nyelvi kultúra*. In: *25 év anyanyelvünk szolgálatában*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2004. 41–45. o.)

1. Az alábbi kérdések az írásjelhasználat nyelvészeti értelmezésére vonatkoznak.

(1; 2; 3; 4)

a) A nyelvtudomány mely ágához sorolja a magyar hagyomány az írásjelhasználatot?

b) Hova sorolják más nyelvek szakemberei az írásjelhasználatot?

c) Kit idéz erre példaként Keszler Borbála?

3 pont

2. Az 1–4. bekezdésben található az „írásjelhasználat” szóra egy idegen nyelvű és egy rokon értelmű kifejezés. Melyek ezek?

- idegen nyelvű: _____
- rokon értelmű: _____

2 pont

3. Húzza alá azon tudományágak nevét, amelyeknek a szerző szerint NEM lehet köze az írásjelhasználathoz!

- paleontológia
- szövegtan
- szeizmológia
- jeltudomány
- kultúrtörténet

2 pont

4. Milyen célból szokták idézni a nyelvészek a középkori történet üzenetét? (5; 6)

1 pont

5. a) Ki jegyezte le a középkorban a hivatkozott legendát?

Név: _____

b) Hol olvasható ma ez a legenda?

Szerző és a mű címe: _____

2 pont

6. Azonosítsa a legendában leírt rejtélyes mondat kommunikációs tényezőit!

adó (közlő): _____

vevő (befogadó): _____

kód: _____

csatorna: _____

konkrét (kontextuális) helyzet: _____

üzenet: _____

4 pont	
--------	--

7. a) A szerző az írásjelhasználat jelentésmódosító szerepére mai példát is hoz. Magyarázza meg, mi a különbség a szövegből idézett két mondat jelentése között! Törekedjen az egyértelmű megkülönböztetésre! (Az *ír* mindkét mondatban igei állítmány!)

- János ír, és énekel balladákat.

- János ír és énekel balladákat.

2 pont	
--------	--

b) Az írásjelhasználat eltérése más-más mondatszerkezetet eredményez a fenti példában. Határozza meg az egyik, illetve a másik mondat szerkezetét!

- János ír, és énekel balladákat.

- János ír és énekel balladákat.

2 pont	
--------	--

8. Melyik igaz és melyik hamis az alábbi kijelentések közül? Húzza alá a megfelelő választ! Megállapítását minden esetben igazolja a szövegből vett idézettel!

Az írásjelek hiánya esetén eltérő értelmezéseket is lehet tulajdonítani egy mondatnak.

igaz – hamis

Idézet: _____

A szabályos írásjelhasználat mindig egyértelmű közlést eredményez.

igaz – hamis

Idézet: _____

Az értelmezős szerkezetekben az írásjelhasználat sosem okoz félreértést.

igaz – hamis

Idézet: _____

Ojetti és Kosztolányi véleménye egyező az írásjelhasználat bizonyos kérdéseiben.

igaz – hamis

Idézet: _____

4 pont	
--------	--

9. Ojetti a felkiáltójellel kapcsolatos véleményét szóképekben fejezi ki. (12)

a) Mi a közös jelentése ezeknek a szóképeknek?

1 pont	
--------	--

b) A négyből három szókép hasonlít egymásra. Melyik ez a három, és miben hasonlítanak?

A három szókép: _____

Hasonlóságuk indoklása: _____

2 pont	
--------	--

10. a) Mi indokolná az *Esti Kornél*ből vett idézetben (14. bekezdés) a felkiáltójel alkalmazását?

1 pont	
--------	--

b) Mivel indokolja a szöveg, hogy Kosztolányi nem használja a felkiáltójelet?

1 pont	
--------	--

c) Milyen jelölésekkel különbözteti el Keszler Borbála a saját szövegét Kosztolányiétól?

- _____
- _____
- _____

3 pont	
--------	--

11. Döntse el a 11. bekezdésben felidézett szabály szerint, milyen írásjel hiányzik a következő mondatokból, és tegye ki a hiányzó írásjelet!

- Az osztályunkból legtöbben nem tudják milyen foglalkozást is válasszanak.
- Sokan még a kivárá s a továbbtanulás vagy a munkavállalás közül sem tudnak dönteni.
- De vajon csodálható-e ez

3 pont	
--------	--

12. „... sokkal több írásjelre lenne szükség. Olyanokra, amelyek kifejezik a haragot, a bizonytalanságot, a rokonszenvet, az ellenszenvet, a csodálkozást, a kétkedést, a gúnyt, a jókedvet stb.-t is.”

Napjaink személyközi kommunikációjában (sms, e-mail, chat) tulajdonképpen már megvalósult ez az igény. (Emlékeztetőül: 😊 😍 😞 😔 😏)

a) Miért válhattak népszerűvé ezek a jelek?

1 pont	
--------	--

b) Rövid fogalmazásban győzze meg a kétkedőket arról, hogy ezekben a kommunikációs formákban van létjogosultsága az új „írásjeleknek”!

6 pont	
--------	--

40 pont	
---------	--

	maximális pontszám	elért pontszám
I. Szövegértés	40	

javító tanár

Dátum:

	elért pontszám egész számra kerekítve	programba beírt egész pontszám
I. Szövegértés		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum:

Megjegyzések:

1. Ha a vizsgázó a II. írásbeli összetevő megoldását elkezdte, akkor ez a táblázat és az aláírási rész üresen marad!
2. Ha a vizsga az I. összetevő teljesítése közben megszakad, illetve nem folytatódik a II. összetevővel, akkor ez a táblázat és az aláírási rész kitöltendő!

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2012. október 15.

**MAGYAR NYELV
ÉS IRODALOM**

**KÖZÉPSZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA**

2012. október 15. 8:00

II. SZÖVEGALKOTÁS

Időtartam: 180 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

Fontos tudnivalók

Válasszon ki és oldjon meg egy feladatot! Ha munka közben mégis elkezd egy másik feladatot is, az előzőt húzza át!

A kifejtésben vegye figyelembe a feladatban adott szempontokat!

Bátran fogalmazzon önálló véleményt, és adjon számot ismereteiről is.

Írását gondosan szerkessze, helyesírását ellenőrizze a szótárból, ha bizonytalan.

Jegyzeteket, vázlatot készíthet, de ügyeljen arra, hogy azok elváljanak a kész fogalmazástól. A szövegbe is jegyzetelhet.

Fogalmazása 500–1500 szó (kb. 3–8 oldal) terjedelmű legyen.

Eredményes munkát kívánunk!

Érvelés

Fejtse ki véleményét az alábbi idézettel kapcsolatban! Három, különböző műnemű (lírai, epikai, drámai) alkotásra hivatkozva érveljen a gondolat érvényessége és / vagy vitathatósága mellett! Érvelő esszéjéhez a tanulmányai során megismert magyar és világirodalmi alkotások közül egyaránt meríthet!

Szerelemre születtünk. Ki merné azt állítani, hogy nem arra születtünk e világra, hogy szeressünk? Hiába áztatjuk magunkat, minden pillanatban szeretünk; még akkor is, ha olyan dolgokkal foglalkozunk, amelyeknek látszólag nincs közük a szerelemhez. A szerelem titokban ott búvik mindenben, és az ember képtelen rá, hogy szerelem nélkül éljen.

Forrás: Blaise Pascal: *Értekezés a szerelem szenvedélyéről*. Osiris, 1999, 211. Fordította Tímár Andrea.
A feladathoz igazított szöveg.

VAGY

Egy mű értelmezése

Olvassa el és értelmezze Mátyás Iván (1918–1995) alábbi novelláját! Fejtse ki véleményét a főhős által elmondott történet hitelességéről, a műbeli párbeszéd szerepéről és stílushatásáról! (A feladat megoldásához nem szükséges az alkotó és életművének ismerete.)

Mátyás Iván: *A szürke sapka*

Nem akarta levinni a többiek közé. Minek? Inkább beteszi a szekrénybe, a felső polcra. Aztán majd felhív valakit. Kinyitja a szekrényt, és rámutat a sapkára.

– Tudod, kié volt? Egy rendezőé, egy híres filmrendezőé. Mi az? Nem hiszed? Kérdezd meg Dános bácsit, tőle kaptam.

És akkor a másik már mindent elhisz. Dános bácsi a Fővárosi Mozi gépésze, régi filmjei vannak, néha vetítéseket rendez a lakásán. Ezek a filmek már senkinek sincsenek meg, csak Dános bácsinak. Például, amiben a cowboyok legyőzik az indiánokat, és elfoglalják Amerikát. Valaki még mondta is, hogy Dános bácsi kint járt a Film Városában.¹ Már úgy volt, hogy ő is rendező lesz, de aztán visszalépett. Az öccse kinn maradt. Az öccse rendező lett, csak más néven. Nincsenek jóban, még csak nem is leveleznek.

– Ha Dános bácsi akarta volna, kint maradt volna. – A fiú a szürke sapkára nézett, és bólintott.

A tér hátsó sétánya...

Egyszerűen nem tudott odafent maradni. Megállt egy lámpaoszlopnál, az ujjá körül pörgette a sapkát. A sapka egy-két forduló után rárogyott a kezére, teljesen betakarta.

Fáradt, öreg sapka. Az ellenzője közepén megtört.

A tenyerére fektette. Szétterült. Akármit lehetett vele csinálni, mindjárt elnyúlt. Mint egy kivénhedt kutya, ahogy kilógatja a nyelvét.

A fiú valami zörgést hallott.

Streig Gyuri ugrált mellette egy hengeren. Egy üres bádoghengert pörgetett-forgatott a lábával. Két karját széttárta. Várni lehetett, hogy a henger kiugrik alóla, és elgurul.

A fiú nézte egy kicsit, aztán megemelte a sapkát.

A sapka megemelkedett, majd visszarogyott.

Streig ugrált, zörgött. A fiú meg már nem is tudta, mióta beszél.

– ... mert az biztos, hogy földi halandó még nem látta James Cruzét² sapka nélkül dolgozni.

Ezt akárcsak maga Dános mondta volna a gépházban. Meg azt is, hogy

– James Cruze be se lép a műterembe legendás híru sapkája nélkül. Róla különben mindenki tudja, hogy az erélyes rendezők közé tartozik. A feleségével is úgy beszél, akár egy segédszínésszel vagy egy statisztával. Pedig a felesége híres filmszínész.

– A Cruzéné. – Streig Gyuri arrébb görgött.

– A Cruzéné?

– Hát ha ő Cruze, akkor a felesége Cruzéné. – Streig félelmetes gyorsasággal pörgette a hengert maga alatt. – Cruze és Cruzéné.

A fiú hallgatott. Mint aki még várja, hogy Streig mondjon valamit. (Ha sokat hülyéskedik ezzel a Cruzénéval, lepofozom arról a bádogról.)

De Streig most már egy szót se szólt.

Egy pillanatra leugrott a hengerről, kicsit arrébb rúgta, aztán megint rajta volt.

A fiú ismét megemelte a szürke sapkát. Olyan mozdulatot tett, mintha a fejére akarná húzni.

– Csak azt ne hidd, Streig, hogy Cruze valami goromba fráter. Szó sincs róla. Csak éppen a munka megszállottja, rendezés közben se lát, se hall. És mindent előjátszik a színészeknek. Hogy kell sört inni, ha mondjuk, sörözési jelenetről van szó.

¹ a Film Város = Hollywood (USA)

² James Cruze (1884–1942) amerikai filmrendező, színész és producer. Egyik közismert fotóján valóban szemellenzős sapkát visel. Három felesége közül kettő színész volt.

Streig ugrált, zörgött. A fiú legszívesebben lerúgta volna arról a bádogról. De csak ment utána a sapkával. Hol az egyik oldalán tűnt fel, hol a másikon.

– És azt is megmutatja, hogy kell lóra pattanni, ha éppen arról van szó. Vagy pedig hogy kell egy nőt fojtogatni.

– Egy nőt fojtogatni?

– Ha valami nagy féltékenységi jelenetet forgatnak.

– És akkor ő fojtogat? – Streig lelépett a hengerről.

– Odalép a színésznőhöz, megfogja a nyakát. A színész meg ott áll mellette, és nézi.

– Nézi?

– Aztán ő fojtogat, ha Cruze már jól megmutatta neki.

Streig egyik lábát rátette a hengerre, belebámult a levegőbe. Így állt egy darabig. Aztán ráugrott a hengerre, és továbbgörgött.

– Nem is hiszed, Streig, hogy egy rendezőnek mennyi mindent kell tudni. – Rátette a sapkát a pad támlájára, majd levette. A bélés kibuggyant, gyorsan visszanyomta. – Atlantic – ez állt a bélésen sárgás, foszladozó betűkkel. – Biztos lehetsz benne, hogy abban az időben mindenki Atlantic-sapkát hordott.

– Miért? – Streig most hátrafelé gurult. Oly sebesen, mintha többé már meg se állna.

– Hogy olyan sapkája legyen, mint Cruzénak. Rendezők, segédrendezők, színészek, mind csak Atlantic-sapka után törték magukat. – Két kézzel fogta a sapkát, mintha attól félne, hogy szétfoszlik. Közben valami régi szagot érzett. Egyszer egy irtózatosságnak boltban járt, spulnik és kaucsukbabák között. Akkor érzett ilyen szagot.

– Igen, igen, öregem, Cruze minden jelenetet előjátszik a színészeknek. Még akkor is, ha világsztárral dolgozik, nála az ilyesmi nem számít. Ha pedig végképp nem megy a jelenet, akkor elzavarja, és valaki mást halászik elő.

Streig a padon ült, a hengert a pad széléhez verdeste.

– Mondjuk, engem.

– Mondjuk, téged.

– Mondjuk, a Szecsey Csulit.

– Mondjuk, a Szecsey Csulit.

Streignek ez mintha nem tetszett volna. Egypárszor még a padhoz verdeste a hengert, aztán ráugrott.

– Minél ismeretlenebb valaki, Cruze annál jobban örül neki. – A bélés megint kiesett, ráfolyt a fiú kezére. – A felvételek szünetében pedig nincs kedvesebb fickó James Cruzénál.

– Ne mondd!

– Büfét rendez be a színészeinek, mindenki annyit ehetsz, amennyit akar, és az egészet ő fizeti. Csokoládé... bonbon... torta... Zenekart hozat, és ő maga is beugrik. Csodásan bendzsózik.

– Miért nem megy zenészek?

– Te is miket tudsz kérdezni? Világhírű rendező, és akkor menjen el zenészek!

– Ha egyszer olyan csodásan bendzsózik! Ha én bendzsózni tudnék, elmennék zenészek.

– Közted és James Cruze között azért van egy kis különbség. – Megint rátette a pad támlájára a sapkát. Körbejárta, olykor igazított rajta valamit.

A szürke sapka kinyúlt. Oly rettenetesen kinyúlt, hogy szinte már leért a földre. (Érdekes, ha messziről nézem, fekete. Akárcsak agyonázott volna.)

– Két Cruzét ismernek a Film Városában. Egy kedves, vidám fickót és egy másikat, a félelmetes, az erőszakos rendezőt. Az biztos, hogy Cruze egész más ember munka közben, mint pihenés közben. – Leült a sapka mellé. – Cruze csak akkor vesz fel egy jelenetet, ha már legalább tízszer elpróbálták. Még a világsztárokkal se tesz kivételt.

– Még Cruzénével se.

– Cruzénével?

– Te mondtad, hogy a felesége is színésznő. – A bádog zörgött a pad előtt. – A Cruzéné. Cruze és Cruzéné.

– Na igen. Hiszen már mondtam, hogy a feleségével is pont úgy bánik, mint egy statisztával.
 – Megigazította a sapkát. – Ha dühös, akkor a földhöz vágja a sapkát, és egyszeribe megnyugszik. Ordít, akkor földhöz vágja a sapkát, és minden rendben. Ha meg oldalt húzza a sapka ellenzőjét, akkor mindenki tudja, hogy ma jó napja van. De ha az ellenzőt hátrahúzza, akkor nem mernek megállni előtte.

– Ha az ellenzőt hátrahúzza. – Streig is leült, a hengert rugdalta. – Ennek az ellenzőjét?

– Ennek az ellenzőjét! Na miért?

– Csak nem akarod bemesélni, hogy ez a sapek...

– Dános bácsi kapta Cruzétól. Jó barátok voltak.

– Dános bácsi és Cruze?

– Na miért? Te talán nem tudod, hogy Dános bácsi kint volt a Film Városában?

– Hülye sapek. – Streig a hengert rugdalta. – Irtó hülye sapek, és nincsenek is rajta kockák.

– Kockák?

– Minden sapkán vannak kockák, ezen meg nincsenek.

– Voltak. – A fiú a térdére tette a sapkát. – Csak már kikoptak. De amikor még James Cruze ezzel vonult be a műterembe...

– James Cruze sose vonult be a műterembe.

A fiú szólni se tudott. Ilyet mondani, hogy James Cruze...!

– Én még egyetlen James Cruze-filmet se láttam.

– Persze hogy nem láttál. Mert itt nem játsszák a filmjeit... mert... drágák... egyszerűen nem lehet megfizetni.

– Érdekes! Cecil Bét meg lehet fizetni, F W.-t meg lehet fizetni, csak éppen a Cruzédát...

– Mert ő csinálja a legnagyobb tömegjeleneteket, és azok sokba kerülnek, mert ő csak szuperprodukciókat csinál, mert ő szuperrendező.

– Ez meg szupersapka.

– Ahogy mondod, Streig! Szupersapka. – A fiú felállt, két kézzel tartotta a sötét sapkát. – És most megmutatom neked, hogy vonul be a szuperrendező sötét szupersapkájában a műterembe. A nagykör felé intett. – Ott vannak a színészek, a segédszínészek és a statiszták. Na meg a kellékek... tornyok, állványok és egy vasútállomás. Itt meg a stáb. Segédrendezők, asszisztensek, egyszóval, a vezérkar. A műteremben már minden készen, csak őt várják, James Cruzét. Nyílik az ajtó. De ez még csak a rendező első számú titkárja. Cruze már beült az autóba! Mire a többiek: „És a sapka?! Oldalt az ellenzője? Hátról az ellenzője?” Nyílik az ajtó. De ez még csak a második számú titkár. Cruze autója feltűnt a kanyarban! Mire a többiek: „A sapka?! Hogy áll az ellenzője?! Az ellenzője?!” Ez az a pillanat, amikor kintről motorzúgás hallatszik, nyílik a műterem ajtaja...

A fiú megemeli a sapkát.

Most már Streig is állt, és csak nézte, ahogy a fiú lassan, nagyon lassan a feje felé emeli a sapkát. Egy mozdulat... még egy...

– És James Cruze belép a műterembe!

És akkor valaki kivette a fiú kezéből a sötét sapkát. Nem érzett semmit, nem látott semmit. Csak éppen a sapka már nem volt a kezében.

A sapka a levegőben. Szemben a fiúval, mozdulatlanul a levegőben.

Aztán valaki megigazította az ellenzőjét. Valaki egy régi, otthonos mozdulattal oldalt húzta az ellenzőjét, és azt mondta.

– Viszlát!

A fiú nézte, ahogy a sötét sapka kissé imbolyogva elindul a fák között, és dermedten bólintott.

– Viszlát!

(Forrás: http://dia.pool.pim.hu/html/muvek/MANDY/mandy00121_kv.html)

VAGY

Összehasonlító elemzés

Az alábbi két alkotásban Babits Mihály és Szabó Lőrinc már a címben megnevezi költőelődjét. Melyek a lényeges különbségek az adott mester-tanítvány viszonyok között, és milyen költői magatartásokat állít szembe a két mű? Elemezze az alkotások retorikai-formai megoldásait is!

Babits Mihály: *Arany Jánoshoz*

(Egy megzavart verselő a XX. században)

Hunyt mesterünk! tehozzád száll az ének:
ládd léha gáncsok lantom elborítják
s mint gyermek hogyha idegenbe szidják
édes apjához panaszkodni tér meg:

úgy hozzád én. E nemzedék szemének
gyenge e láng, bár új olajak szitják:
cintányérral mulatnak már a szittyák
s rejtett kincset sejteni rá nem érnek.

S kiáltanak: Nincs benne tűz, sem érzés!
nem takart seb kell, inkább festett vérzés!
és jönnek az új lantosok sereggel,

sebes szavakkal és hangos sebekkel:
egy sem tudja mit mond, de szóra bátor,
magát mutatni hősi gladiátor.

(1909)

Szabó Lőrinc: *Babits*

Mit láttam benned? Hőst, szentet, királyt.
Mit láttál bennem? Rendetlen szabályt.
Mit láttam benned? Magam végzetét.
Mit láttál bennem? Egy út kezdetét.
Mit benned én? Gyászt, magányt, titkokat.
Mit bennem te? Dacot és szitkokat.
Aztán, mit én? Jövőm rémálmaid.
S te? Egy torzonborz állat vágyait.
Én? Istent, akit meg kell váltani.
Te? Hogy jönnek a pokol zászlai.
S később? Hogy az ellenség én vagyok?
S én? Azt, akit soha el nem hagyok.
Te, tíz év múlva? - Tán mégis fiad?
S én, húsz év múlva? Láss már, égi Vak!
S húsz év múlva, te? Nincs mit tenni, kár.
Húsz év múlva, én? Nincs mit tenni, fáj!
S a legvégén, te? Így rendeltetett.
S én, ma s mindig? Nincs senkim kivüled.

(1946)

Források:

Babits Mihály összegyűjtött versei. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1982, 104.

Szabó Lőrinc: Vers és valóság II. Magvető Kiadó, Budapest, 1990, 419.

		Maximális pontszám	Elért pontszám
I. Szövegértés		40	
II. Szövegalkotás	tartalmi minőség	20	
	szerkezet, felépítés	20	
	nyelvi minőség	20	
Levonások	Helyesírási hibák	Levonható: 15	
	Íráskép	Levonható: 3	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma		100	

javító tanár

Dátum:

		Elért pontszám egész számra kerekítve	Programba beírt egész pontszám
I. Szövegértés			
II. Szövegalkotás	tartalmi minőség		
	szerkezet, felépítés		
	nyelvi minőség		
Levonások	helyesírási hibák		
	íráskép		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum: